Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1,767 Կ. ՊՈԼԻՍ. 1902, ՅՈՒԼԻՍ 18—31 26 ԼԷՊԹԻԼ, ԱԽ՚, 1320 — 18 ԹԻՄԱՐ 1318 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ԲԻԶԱՆԹԻՈՆ

ՀԱՅԱԳԻՐ ԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԲԻԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԴԱՏԻՆ Հոսդ լրագրով 12 դրս. 7 Մեծ. ՏԱՐԵԿԱՆ » » 26 Ֆր. ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ » վեցմ. 16 ենթմ. 9 Ֆր. ԱՆԴԻ. ԼԻՄ. 119 դրս. — 20 Ֆր. ՀՆԴ. 94 1/2 դրս. — ԿԻՊՐՈՍ 55 դրս.

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԴԱՏԻՆ 6 Մեծ. ՎԵՑԱՄՍԵԱԿ » 3 » ԹԻՒԱՄՍԵԱԿ » 1 1/2 » 2ԹԻՒԱԿԱՆ ՄՍԵԱԿ 20 Փարա Նոյն պայմաններ ու ծանուցման համար: Բոլոր պատկերներ եւ գիրքեր ուղարկուելիք՝ պիտի դրոշմուին Բիւզանդիոնի կնիքով:

„پوزانتیون"
امتیجیلری وسیاسی غزته صاحبی وبه رمسئولی
پوزانت کچیان
مطبعه دار اره خانی بابعالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرو
قسطنطنیه

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԲԱՐՔԵՐ

ՄԻՒՍԻՒ ՍԻՍԱԿ

ՀԱՅ ԾՈՂՔԱՆԵՐՈՒՆ

Խելացի տղայ մ՚էր Միւսիւ Սիսակ։ Երջանկութեան ճամբան ինքնիրմէն գաղթ էր։ «Երիտասարդութեան օրեր»ը լաւ անցընելու, ձրի «քէֆ» ընելու, չոյանալու, չփացուելու գաղտնիքը ձեռք անցուցեր էր և ոյժով մը բռներ էր որ չփախչի։ Տունէ տուն կ՚հրաւիրուէր, վրան կ՚գուրգուրային իբր թանկագին բանի մը, իրարու ձեռքէ կ՚յափշտակէին զինքն աղուոր պատառ մը պէս, կ՚հրամցնէին, կ՚կերցնէին, կը խմցնէին, աղջիկներու հետ ժամանակ կ՚անցընէր խաղալով խնդալով, երբեմն աւելի առաջ երթալով։ Ե՛ւ իր երջանկութեան մէջ երթալով կ՚տեղաւորուէր, հեշտութեամբ կ՚պառկէր կը տարածուէր, մէկու մը պէս որ բնաւ միտք չունի դուրս ելնելու։ Թէ ի՛նչ միջոց ի գործ կ՚դնէր Միւսիւ Սիսակ այս երջանկութեան տէր և տնօրէն ըլլալու համար, ըսեմ, շատ պարզ բան մը, ամէն երիտասարդի ձեռքին տակ գտնուող դիւրին հնարք մը։ Միւսիւ Սիսակ «փեսացուբիւն» ի գործ կը դնէր, փեսացուբիւն կ՚ձախէր, փեսացուբիւն կ՚ըլլէր։ Ե՛ւ այդ կեղծ դերը կատարելու չատ էին...։

Այս ի՛նչ հրաշալի խելք էր որ մտածեր էր։ Այս փեսացուբիւնն ի՛նչ պատուական գործ էր։ Ի՛նչ հաճոյքներ, ի՛նչ մանր մունր օգուտներ չէր քաղեր այդ երիցս օրհնեալ փեսացուբեան երեսէն։ Այդ ի՛նչ աքանչելի վկայական, ի՛նչ աննման անցագիր էր ամէն տուն մտնել ելնելու համար։ Վարկեաններ կար յորս Միւսիւ Սիսակ լրջօրէն կ՚հիանար ինքզինքին վրայ ան հանճարեղ բանը գտած ըլլալուն, միամիտները, «Ինչ չուչանորդի չեմ եղեր հա՛...» երեք տարի առաջ ձեռնարկեր էր այս չնարքը արուեստին և դեռ ձգելու միտք չունէր...։ Երեք տարի առաջ, այո՛, ամիսը 8—10 ոսկի մը չտկել սկսելուն պէս, միտքը դրեր էր կարգուիլ։ Նախ ինքզինքին ըսած էր, յետոյ մտերիմ բարեկամի մը, այս ալ ուրիշներու և բերնէ բերան մինչև աղջիկ ունցող ծնողքներուն ականջը գացեր էր։ Արդէն պէտք իսկ չկայ ասանկ զրոյցներու, ոչչ մոյչ չըսենիս, ծեր մայր մ՚ունիս կամ ոչ, ամիսը 8—10 ոսկի կ՚վաստկիս, ուզես չուզես փեսացու ես, ասիկա վճռուած բան մ՚է, ընկերութիւնը փեսացուն կ՚տեսնէ քու մէկդ, եւ ըստ այնմ կ՚վարուի հետդ։ Երկրորդ, փեսացուբիւնն անանկ բան մ՚է որ չի պահուիր, լոյսի պէս պերճախօս է, աչքի կ՚զարնէ։

Ի՞նչ ընէ, փեսացուն մեզի պէս սովորական մահկանացուներէն չատ տարբեր մէկն է, մենէ հեռու, վե՛ր ուրիշ հով մը կայ վրան, չես գիտեր ի՛նչ օծութիւն մը, աննման չնորհք մը, բան մը վերջապէս որ կ՚ըսէ, կ՚ճառէ թէ «փեսացուն» է։ Մէկն որ օրին մէկը կ՚որոշէ կարգուիլ, հետեւեալ առտուն արդէն նոյն մարդը չէ, հոգի փոխած է, և հոգիին հետ ամէն բան, խօսուածք, հագուածք ընթացք ու կացութ... ներթիդին բաներ մը կ՚զգայ։ Նոր խոովքներ, միամիտ զմայլանքներ մէկու մը պէս որուն վրայ Հոգին Սուրբ իջած է։ Հոգեկան երանելի վիճակ որ անգադար ժպտելու, մարդերուն, իրերուն, ինքզինքին ժպտելու մշտագալար տրամադրութեամբ մը կը թարգմանուի։ Նոր իմացողներուն, որոց ինքն ալ կ՚զարմանայ։ Փեսացուին մուտքը սենեակէ մը ներս...ա՛հ, ի՛նչ «գրաւում»։ Փեսացուն սանկ չնորհալի մտնալ մ՚ունի, լայն ժպիտ մը բացուած դէմքին վրայ, իրանը մէկ կողմ հակած բարեւելու համեմատաբերութեամբ, ամօթխած կարմիրներով չպարուած, —դիւրի՛ն բան է այդքան նայուածքներու նչանակէտ, այդքան մագնիսական զգացումներու բեւեռ ըլլալ։—Սենեակին մէջ ականջ չէ ականջ փափուք մը, գաղտուկ իւրաքանչիւր մը, չակուռքի հակիրճ ձեւակերպութիւններ. մայրերը խանդաղատալից ակնարկներով կ՚ծուարեն զայն, չմոռնալով իմաստալից նչաններ ընել իրենց աղջիկներուն, տունը արուած խրատներ յիշեցնելու, իրենց մէկ անճաշ դիրքը սրբագրել տալու համար. աղջիկները կ՚չտկուին, կ՚չիւիկին, աչքերնին վար կ՚առնեն յետոյ վեր...։ Հայրերը խոշոր ձայներնին կ՚ձգեն, այն յարգալիր տաճկավար քաղաքավարութեամբն որ մեր չուկայքին յատուկ է։ «Պօյօրը», Միւսիւ Սիսակ»։ երգեցիները տեղ կ՚բռնեն։ Փեսացուն կ՚նստի, և այդ վայրկենէն ալ տէրն է տունակին, մնացեալներն ալ տէրն է աղջկան քաղաքականութեան, անոր էնթրիկներուն, միամիտ գաւերուն, յուզիչ մրցակցութեանց առարկան։ Իր ընկերական կարեւորութեամբը սենեակը կը լեցնէ։ Սենեակին ծանրութեան կեդրոնն է, յաճախ ալ թեթեւութեան, որովհետեւ մեր Միւսիւ Սիսակները կը սիրեն կատակել։ Իր խօսքերը մտիկ կ՚ընէուին չողոքորթ ուշադրութեամբ. կիները «ձա՛ անանկ է, վո՛յ ըէ՛ չիտակ խօսեցաւ, կրո՛ղ, ինչո՛ր ալ ամէն դան կ՚ելլէ», և եթէ ճիշդ իր քովը նըստած են, հեացուսի կամիճ մը փեսացուին թեւին. օրիորդները ժպտաբարբառ հաւանութեամբ, կարմրելներով, և աչքի ելևէջաւոր խաղերով, էրիկ մարդիկ գլխովին այոյելով, և մերթ, երբ չատ հաւնին, փեսացուին ուսը ծեծելով իրենց լայն ափերովը։ Փեսացուն իր փառքին մէջն է, կ՚ճոռէ, կ՚ճառաղայթէ...։

Միւսիւ Սիսակ գործի սկսած էր չատ պարզ կերպով։ Աղուորիկ օրիորդ մը տեսեր էր տեղ մը, և հետեւեալ օրը մտերմաբար ըսեր էր մէկու մը։

Եւ անոնց որ մտերմաբար կ՚ըսէին իրեն,

—Եղբա՛յր, ա՛լ հերիք է, չի կարգուի՞ր, միտքդ ի՞նչ է. կ՚պատասխաներ ընդունելը չնականօրէն խաղցնելով, ինչ որ նուրբ հրճուանքի նչան է կարգ մը խառնուած քներու քով.

—Բարեկա՛մ, ես հիմա ղեկէնիչ կ՚ըլլամ կոր ախորժակս բանալու համար, կերակուրը ետքէն պիտի ուտեմ։

Այսպէս կ՚երթար Միւսիւ Սիսակը։

Իր փեսացուի գեղազուարճ ճամբուն վրայ, ուր ամէն դարձուածքի սիրուն անակնկալներու կ՚հանդիպէր, յոյսեր կ՚ծնէին ու կ՚մեռնէին, իր քայլերուն տակ՝ թունդ եւած սիրտեր կ՚տրիւնէին, աղջկան ծաղկեայ պտուիներ կ՚կոխկռտուէին, ցեխին ու ցախին կը խառնուէին, իր ետին նախանձոտութիւններ, ոխեր կ՚խռնուէին, կ՚խռուսնային հեռատ տատասկներու պէս, և ժոր անէծքներ—այրած սրտի սև մուխ—կ՚դիզուէին ամպակուտակ...

*** Գիտէ՞ք ուր գնաց յանգեցաւ Միւսիւ Սիսակին փեսացուբիւնը։ Պատմութիւնն հազւագուր է գեղին մէջ. և մինչև հիմա կ՚իմաստը կ՚ելլէ ձեզ նայիմ, ալխատեցէ՛ք. ես ալ իմ ձեռքս եկածը կ՚ընեմ։»

Տարիներ անցեր էր, և Միւսիւ Սիսակ ո՛չ այդ աղջիկը առեր էր, ո՛չ ալ ուրիշ մը։ Փեսացու էր և կ՚մնար անսասան։

—Ատ աղջիկը տան նէ կ՚առնեմ, առանց «Թռախօմայի», ըսելով տունէ կ՚պատէր։

Ընտանիքներն իրարու ձեռքէ կը խլէին զայն որսի մը պէս, կարձելով թէ իրենք պիտի յաջողին կլլել զայն։ Իրարու աղջիկ վար կ՚զարնէին, կ՚խըն-դային յուսալիր երբ Միւսիւ Սիսակը տեղ մը պաղեցնելով իրենց տունը կ՚բերէին, և խնդալին փորերնին կը մնար։ Միւսիւ Սիսակ իրենց աղջկան վրայ ո՛և է պակասութիւն մը գըտնելով ուրիշ մը առնել կ՚երթար «առանց Խոխոմչի»։ Համ կ՚առնէր ատ բանէն. ինչո՞ւ չչարունակէր։ Շնորհիւ իր ամուսնական թեկնածութեան, ամենուրեք մեծարանք, իրեն ի պատիւ սարքուած ճաշեր, երեկոյթներ, աղջկանց հետ անձկ կամ մեզաւոր սիրաբանութիւն, ինքզինք կէտ նպատակի զգալ այդքան ցանկութիւններու և այդքան նչանառութեանց թիրախ, ինքզինքը վիճակահանութեան «մեծ թիւը»դալ, որչափ բախտաժոլիկ չահադիտութիւններու ենթակայ. ատոնք պզտիկ օ՛ գուտներ, պզտիկ հաճոյքներ, անապատանութեան չնչին գոնացումներ էին։ Միւսիւ Սիսակ ա՛յնքան գոհ էր իր այս կեանքի գրութենէն՝ որ վարդապետութիւնն կ՚ուներ անկէ, և ճշմարտութիւնը գտած ըլլալ կարծող փիլիսոփայի մը պէս որ հանգիստ չըներ մինչեւ որ զայն ուրիշներուն չհաղորդէ, կ՚քարոզէր իր բարեկամներուն՝ զանոնք ալ իր երջանկութեան բախտակից ընելու բարեխիղճ հոգածութեամբ, և զուարճագան չուկացիով մը ճոխացած աւետարանական պատուհասի մը բարեպաշտ եռանդովը։ «Ամէն ամէն ատամ ձեզ, փեսայ մի՛ ըլլաք առանց երկարատեւ փեսացուելու։ Մարդ փեսայ երբ որ է կ՚ըլլայ, բայց փեսացու ո՛չ ամէն ատեն. մէյ մը որ փեսայ եղար, կրնա՞ս ալ փեսացու ըլլալ։ Կինին ալ ուտելիքի կ՚նմանի, ամէն տեղ կ՚պատիւ, կ՚քընծեւ, կ՚ճոռոմցատ, համը կ՚նայիս, է՛ն աղկին ուր որ գտնաս, կ՚անես։»

Եւ անոնց որ մտերմաբար կ՚ըսէին իրեն,

—Եղբա՛յր, ա՛լ հերիք է, չի կարգուիր, միտքդ ի՞նչ է. կ՚պատասխաներ ընդունելը չնականօրէն խաղցնելով, ինչ որ նուրբ հրճուանքի նչան է կարգ մը խառնուած քներու քով.

—Բարեկա՛մ, ես հիմա ղեկէնիչ կ՚ըլլամ կոր ախորժակս բանալու համար, կերակուրը ետքէն պիտի ուտեմ։

Այսպէս կ՚երթար Միւսիւ Սիսակը։

Իր փեսացուի գեղազուարճ ճամբուն վրայ, ուր ամէն դարձուածքի սիրուն անակնկալներու կ՚հանդիպէր, յոյսեր կ՚ծնէին ու կ՚մեռնէին, իր քայլերուն տակ՝ թունդ եւած սիրտեր կ՚տրիւնէին, աղջկան ծաղկեայ պտուիներ կ՚կոխկռտուէին, ցեխին ու ցախին կը խառնուէին, իր ետին նախանձոտութիւններ, ոխեր կ՚խռնուէին, կ՚խռուսնային հեռատ տատասկներու պէս, և ժոր անէծքներ—այրած սրտի սև մուխ—կ՚դիզուէին ամպակուտակ...

*** Գիտէ՞ք ուր գնաց յանգեցաւ Միւսիւ Սիսակին փեսացուբիւնը։ Պատմութիւնն հազւագուր է գեղին մէջ. և մինչև հիմա կ՚իմաստը կ՚ելլէ ձեզ նայիմ, ալխատեցէ՛ք. ես ալ իմ ձեռքս եկածը կ՚ընեմ։»

Տարիներ անցեր էր, և Միւսիւ Սիսակ ո՛չ այդ աղջիկը առեր էր, ո՛չ ալ ուրիշ մը։ Փեսացու էր և կ՚մնար անսասան։

—Ատ աղջիկը տան նէ կ՚առնեմ, առանց «Թռախօմայի», ըսելով տունէ կ՚պատէր։

Ընտանիքներն իրարու ձեռքէ կը խլէին զայն որսի մը պէս, կարձելով թէ իրենք պիտի յաջողին կլլել զայն։ Իրարու աղջիկ վար կ՚զարնէին, կ՚խընդային յուսալիր երբ Միւսիւ Սիսակը տեղ մը պաղեցնելով իրենց տունը կ՚բերէին, և խնդալին փորերնին կը մնար։ Միւսիւ Սիսակ իրենց աղջկան վրայ ո՛և է պակասութիւն մը գըտնելով ուրիշ մը առնել կ՚երթար «առանց Խոխոմչի»։ Համ կ՚առնէր ատ բանէն. ինչո՞ւ չչարունակէր։ Շնորհիւ իր ամուսնական թեկնածութեան, ամենուրեք մեծարանք, իրեն ի պատիւ սարքուած ճաշեր, երեկոյթներ, աղջկանց հետ անձկ կամ մեզաւոր սիրաբանութիւն, ինքզինքը կէտ նպատակի զգալ այդքան ցանկութիւններու և այդքան նչանառութեանց թիրախ, ինքզինքը վիճակահանութեան «մեծ թիւը»դալ, որչափ բախտաժոլիկ չահադիտութիւններու ենթակայ. ատոնք պզտիկ օ՛ գուտներ, պզտիկ հաճոյքներ, անապատանութեան չնչին գոնացումներ էին։ Միւսիւ Սիսակ ա՛յնքան գոհ էր իր այս կեանքի գրութենէն՝ որ վարդապետութիւնն կ՚ուներ անկէ, և ճշմարտութիւնը գտած ըլլալ կարծող փիլիսոփայի մը պէս որ հանգիստ չըներ մինչեւ որ զայն ուրիշներուն չհաղորդէ, կ՚քարոզէր իր բարեկամներուն՝ զանոնք ալ իր երջանկութեան բախտակից ընելու բարեխիղճ հոգածութեամբ, և զուարճագան չուկացիով մը ճոխացած աւետարանական պատուհասի մը բարեպաշտ եռանդովը։ «Ամէն ամէն ատամ ձեզ, փեսայ մի՛ ըլլաք առանց երկարատեւ փեսացուելու։ Մարդ փեսայ երբ որ է կ՚ըլլայ, բայց փեսացու ո՛չ ամէն ատեն. մէյ մը որ փեսայ եղար, կրնա՞ս ալ փեսացու ըլլալ։ Կինին ալ ուտելիքի կ՚նմանի, ամէն տեղ կ՚պատիւ, կ՚քընծեւ, կ՚ճոռոմցատ, համը կ՚նայիս, է՛ն աղկին ուր որ գտնաս, կ՚անես։»

Եւ այս առիթով էր որ նչանաւոր խօսք մը ըսաւ Թագուհի Տատուն, հօ-Թանասուհոց պառաւ մը, մարմնով ու ժաքով դեռ առոյգ մնացած։—

—Թող երթայ դե ժղքերը չմտչէրթ գոքանչին «վալ» տայ, սևերնոր...։

ՊԵՏՐՈՍ Ա. ԴՈՒՍԱԲԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱՐԵՒԱՀԱՐՈՒԹԻԻՆ

Ֆրանս. Թերթի մը մէջ հետեւեալը կ՚կարդանք արեւահարութեան դէպքերուն վրայ։—«1902 Յուլիս 14ի ուրբն առթիւ կատարուած հանդէսն այսուհետեւ իր նչանակելի տեղն ունի արեւահարութեան դէպքերու տարեգրութեան մէջ։ 700է աւելի մարդիկ արեւահար եղան քանի մը ժամուան մէջ։ Այս թիւն անօրինակ է, թէև Լօնչոնի հանդէսն ալ ո՛չ նուազ նչանաւոր եղաւ։ Բարիզի պահակազօրաց ռազմահանդէսն ատեն, որ տեղի ունեցաւ 1877 Յուլիս 1ին, արեւահարութեան 170 դէպքեր պատահեցան։ Բայց 700ը բնաւ տեսնուած չէր։ Եօթն տարուան մէջ հազիւ այսչափ դէպքեր պատահած են զերման բանակին ատեն։ Վասն զի երբ կ՚աշխատցներ անոնք որ խորհ կ՚կապկին իր գաշտերուն մէջ, արեւին տաքութիւնը գլխուն զարկաւ և Մանասէ մեռաւ ի Բեթուղիա»։ Ատոնք ալ չունչի բացատրութիւնը պարզ է, բայց այսօր չի բաւեր ատիկա։ Մեզ աւելի օրով մտերմանալու համար և աւելի գիտական բացատրութիւն մը կ՚ուզենք։ Թէև փորձուած է այդ բացատրութիւնը տալ, բայց ինդիրն աւելի կնճռոտ է։ Դիտուններուը վիճաբանութեան մէջ են։ Նախ՝ «արեւին տաքութիւն» անհրաժեշտ չէ, վասն զի տուներուն մէջ ալ կարելի է մեռնիլ արեւահարութենէն։ Այսու հանդերձ, հիւանդութեան ներքին մեզքնականութիւնն և մահուան պատճառը միեւնոյն չեն ամէն պարագաներու մէջ։ Երբեմն արիւնը չափազանց կ՚տաքնայ և մարմինն չի կրնար ջերմութիւնը կ՚բարձրանայ 43, 44 աստիճան։ Մինչև 45 աստիճան դիտուած է։ Արդ, 45 աստիճանին մէջ, դնդերային հիւթը կ՚թանձրանայ։ Սիրտը կ՚նեղէ և չի կրնար կծկուիլ։ Երբեմն, չեռուցումը ծանր ծանր կատարուելով, արիւնն ածխական թթուով կ՚ծանրաբեռնուի և ենթական կ՚մեռնի չնչահեղձ։ Վերջապէս երբեմն ալ տաքութիւնն ուղղակի չզային կեդրոններուն վրայ կ՚ազդէ և ուղեղին մէջ արեան համախմբում կը գոյացնէ։ Արեւահարութեան երեւոյթները չատ դիւրաբեր առալ կ՚ընծրուին անատուններու վրայ։ Ոսպնեակի մը մէկղացա հնդկահավի մը գլխին վրայ ուղղեցէք արեգակային ճառագայթներ և պիտի դիտէք որ 15 վայրկեանի մէջ անատունին չունչը պիտի կարի, ներքին տաքութիւնը 42 աստիճանը պիտի անցնի, և հնդկահաւը պիտի մեռնի։ Մ. Վալլէն, որ այս մասին փորձեր կատարած է, կ՚ըսէ թէ տաքնիքի մը վրայ կապուած չուներ 30—35 վայրկեան արեւի մէջ մնալով մեռած են, մինչ եթէ կարենային տեղ փոխել, հազիւ կ՚նիւանդանային երկու ժամուան մէջ։ Ասկէ կ՚հետեւի թէ աւելի աղէկ է քալել քան անշարժ կենալ արեւին տակ։ Քալել, այո՛, բայց ո՛չ յոգնիլ։ Արդարև Մ. Մ. Լավրանի և Ռիչնարի փորձերը ցոյց կուտան որ յոգնութիւնը կ՚աւելցնէ ջերմութեան ներգործութիւնը։ Երկու չուներ դրուեցան անկի մը մէջ որու տաքութեան աստիճանն ուզածին չափ կրնար բարձրանալ։ Շուներէն մին պարզապէս անկին մը կապուեցաւ, իսկ միւսը դրուեցաւ երկաթեայ թելէ չարժուն անկի մը մէջ զոր չուներ կը դարձնէր իր թաթերով։ Արդ, ա՛չխատող չուն աւելի չատ մեռաւ քան միւսը։ Մ. Լավրան արեւահարութեան դէպքերու մէջ մեծ դեր մը կ՚վերագրէ յոգնութեան։ Ցայտնի է որ բանակին մէջ միշտ հետեւակազօրն է որ արեւահարութեան ենթակայ կ՚ըլլայ աւելի։

ՏՔՒ. ՕՒՍ

ՊԻԼԷՃԻԿԷ ՊՐՈՒՍԱ.

Պիլէճիկէ Պրուսա կառքով 15 ժամուան ճամբայ է, երկու կողմէն ալ ճամբորդներն Մնիչէկիր կ՚գիշերեն։ Կառքով ճամբորդութիւնն ալ իր հրապոյրներն ունի, լեռներ, ձորեր ու դաշտեր կանաչներով զարդարուած ըլլալուն, մանաւանդ այս եղանակիս մէջ։ Պիլէճիկէն մեկնելով, 4 ժամէն կ՚հանդիպիք Տէվրանա ըսուած տեղ մը, ուսկից կ՚սկսի արեւլ Մնիչէկիրի ընդարձակաժաւալ դաշտը, որ իր կանաչութեամբ հեռուէն ծովախորշի մը պատրանքը կուտայ։ Ինչ մը հանգիստ յետոյ, ճամբանիս չարունակելով կ՚մտնենք այդ դաշտը, ուր գրեթէ ամբողջովին ցորեն ցանուած է։ Չուրի առատութիւն չկայ այս տեղ, բայց ցորենի լեցուն հասկերն աքանչացուցիչ մէջ։ Երկու ժամէն հասանք քաղաքն որ այդ դաշտին կեդրոնը բռնած է։—Մնիչէկիրի մէջ ունինք փոքրիկ պրուսն եկեղեցի մը, 70 տուն Հայ, մէկ քահանայ և մէկ ուսուցիչ, որ 60ի չափ երկսեռ մանուկներու նախնական կրթութիւն մը միայն կուտայ։ Սկզբնական բակը գերեզմանաքարի ձեւով քար մը կայ, որուն վրայ հին Հռովմայեցերէն արձանագրութիւն մը կայ անընթռնելի։ Ժողովուրդը չատ անտարբեր է իր զաւակները կրթելու։ Մէկ գիշեր միայն մնալով այստեղ, առնց կ՚տաքնայ և մարմինն ջերմութիւնը կ՚բարձրանայ 43, 44 աստիճան։ Մինչև 45 աստիճան դիտուած է։ Արդ, 45 աստիճանին մէջ, դնդերային հիւթը կ՚թանձրանայ։ Սիրտը կ՚նեղէ և չի կրնար կծկուիլ։ Երբեմն, չեռուցումը ծանր ծանր կատարուելով, արիւնն ածխական թթուով կ՚ծանրաբեռնուի և ենթական կ՚մեռնի չնչահեղձ։ Վերջապէս երբեմն ալ տաքութիւնն ուղղակի չզային կեդրոններուն վրայ կ՚ազդէ և ուղեղին մէջ արեան համախմբում կը գոյացնէ։ Արեւահարութեան երեւոյթները չատ դիւրաբեր առալ կ՚ընծրուին անատուններու վրայ։ Ոսպնեակի մը մէկղացա հնդկահավի մը գլխին վրայ ուղղեցէք արեգակային ճառագայթներ և պիտի դիտէք որ 15 վայրկեանի մէջ անատունին չունչը պիտի կարի, ներքին տաքութիւնը 42 աստիճանը պիտի անցնի, և հնդկահաւը պիտի մեռնի։ Մ. Վալլէն, որ այս մասին փորձեր կատարած է, կ՚ըսէ թէ տաքնիքի մը վրայ կապուած չուներ 30—35 վայրկեան արեւի մէջ մնալով մեռած են, մինչ եթէ կարենային տեղ փոխել, հազիւ կ՚նիւանդանային երկու ժամուան մէջ։ Սակայն կ՚հետեւի թէ աւելի աղէկ է քալել քան անշարժ կենալ արեւին տակ։ Քալել, այո՛, բայց ո՛չ յոգնիլ։ Արդարև Մ. Մ. Լավրանի և Ռիչնարի փորձերը ցոյց կուտան որ յոգնութիւնը կ՚աւելցնէ ջերմութեան ներգործութիւնը։ Երկու չուներ դրուեցան անկի մը մէջ որու տաքութեան աստիճանն ուզածին չափ կրնար բարձրանալ։ Շուներէն մին պարզապէս անկին մը կապուեցաւ, իսկ միւսը դրուեցաւ երկաթեայ թելէ չարժուն անկի մը մէջ զոր չուներ կը դարձնէր իր թաթերով։ Արդ, ա՛չխատող չուն աւելի չատ մեռաւ քան միւսը։ Մ. Լավրան արեւահարութեան դէպքերու մէջ մեծ դեր մը կ՚վերագրէ յոգնութեան։ Ցայտնի է որ բանակին մէջ միշտ հետեւակազօրն է որ արեւահարութեան ենթակայ կ՚ըլլայ աւելի։

ՏՔՒ. ՕՒՍ

ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍ ԵՒ ԻՐ ԳԻՒՏԵՐԸ (22)

ԳԼՈՒԽ Է.

ՄՈՒԹԻՆ ՄԷՋ ԼՈՑՍ ՄԸ

—Այս դեղահատերուն թեթեւութիւնն և թափանցկութիւնը կարծել կուտան ինձ թէ չուրին մէջ լուծելի են, դիտել տուի։

—Ճիշտ, պատասխանեց Հօլմս։ Հիմա կ՚ճաշե՞ք երթալ բերել սա պըզտիկ կարճատն չուները, որուն երկարատև հիւանդութեան պատճառը, մեր տանտէրն երկէ խնդրեց ձենէ վերջ մը տալ անոր ցաւերուն։

Վար իջայ, և չուները բերի։ Անկանոն ու դժուարին չնչառութիւնն և մարած աչքերը ցոյց կուտային թէ խեղճ կենդանին մահամերձ էր։ Ջիւնաթոյր ցուցկէն յայտնի էր որ ծերացած էր արդէն։ Բարձի մը վրայ դրի, վառարանին առջև։—Հիմա, այս դեղահատերէն մին երկուքի պիտի բաժնեմ, ըսաւ Հօլմս, և ջրեայ մ՚առնելով գործը խօսքին միացուց։ Կէսը նորէն տուփին մէջ դնելով որպես զի ետքը գործածեմ, և միւս կէսը կ՚ձգեմ սա գաւաթին մէջ որ պզտիկ դդալ մը չուր կ՚պարունակէ։ Կ՚տեսնէք որ մեր Տոքթոր բարեկամին իրաւունք ունի, վասն զի ահա չուրին մէջ հալեցաւ։

=Թերևս ադ ձեր ըրածը չատ հետաքրքրական բան է, ըսաւ Լէսթրէյտ ծաղրանքի վախցող մէկու մը չեզտով, բայց չեմ կրնար հասկնալ թէ ատիկա ի՛նչ յարաբերութիւն կրնայ ունենալ ձօղէի Սդէնկէրսընի դաշնադաւթեան հետ։

— Համբերութի՛ւն, բարեկա՛մս, համբերութի՛ւն։ Ի հարկին դուք ալ պիտի հաստատէք որ ատիկա մեր գործին հետ առնչութիւն ունի։ Հիմա քիչ մը կամ կ՚աւելցնեմ, որպէս զի ախորժելի ըլլայ, և չուներն ներկայացնելով կ՚տեսնենք որ կ՚իմէ սիրայօժար։

Ասսելով հանդերձ, Շէրլօք Հօլմս գաւաթին պարունակութիւնը լեցուց ամանի մը մէջ և դրաւ չուներն առջև որ իսկոյն լափեց։ Շէրլօքի լուրջ երեւոյթն ա՛յնքան մեծ տպաւորութիւն ըրած էր մեր վրայ որ ամենքս ալ լըռիկ մնացինք կեցած էինք, զարմանալի արդիւնքի մը սպասելով։ Բայց բան մը չեղաւ։ Շուներն ըստ առաջնոյն պառկեցաւ բարձին վրայ միշտ դժուարաւ չունչ առնելով, բայց առանց վիճակի փոփոխութիւն ունենալու։ Հօլմս ժամացոյցն հանեց։ Վայրկեաններ իրարու յաջորդեցին, և դեռ անսովոր բան մը չպատահեցաւ։ Սրտանղութեան և յուսահատութեան արտայայտութիւն մը նկարուեցաւ դէմքին վրայ։ Շէրլօք Հօլմս չրթունքը կ՚կծէր և մատները սեղանին կ՚զարնէր թմրուկ զարնելու պէս։ Ջղային անհամբերութեան մը ամէն ախտանիշերը ցոյց կուտար։ Ծուռումն այնքան սաստիկ էր որ անկեղծօրէն կ՚ցաւէի, մինչ երկու ոտիկանները, այս ձախողուածին վրայ, հեգնօրէն կ՚ժպտէին։—Անկարելի՛ է որ պարզ զուգադիպութիւն մ՚ըլլայ, պոռաց վերջապէս, աթոռէն ելնելով և սենեկին մէջ վեր վար պտտելով, ո՛չ, անկարելի է։ Այն մեռելոյն դեղահատերը, որոց գոյութեան վրայ կասկածեցայ Տրէպպերի գործին մէջ, Սդէնկէրսընի սպանութեան մէջ ալ կ՚երեւին։ Եւ սակայն անլո՛ւսա են։ Ի՞նչ կ՚նշանակէ սա։ Ո՛չ, իմ տրամաբանութեանս բովանդակ կապակցութիւնը չի կրնար սխալ ըլլալ։ Անկարելի՛ է։ Եւ սակայն այս անիծեալ չուները վիճակի փոփոխութիւն չ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

Հրատարակվում է շաբաթական 3 անգամ

Հասցե՝ Երևան, Ալավերդյան 3, հեռ. 56-83-45

Տպագրվում է «Հայաստան» հրատարակչության տպարանում

Ստորագրված է տպագրության 10-3

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՀԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ՀԱՄԱՏԵՂ ՆԻՍՏԻ ՕՐԱԿԱՐԳԸ ԵՎ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՀԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ՀԱՄԱՏԵՂ ՆԻՍՏԻ ՕՐԱԿԱՐԳԸ ԵՎ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՀԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ՀԱՄԱՏԵՂ ՆԻՍՏԻ ՕՐԱԿԱՐԳԸ ԵՎ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

Հրապարակվում է ՀՀ Ազգային ժողովի հանձնաժողովների նիստերի օրակարգերը, ինչպես նաև ՀՀ Ազգային ժողովի հանձնաժողովների նիստերի օրակարգերը և հանձնաժողովների նիստերի օրակարգերը և հանձնաժողովների նիստերի օրակարգերը և

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԳԱՂԱՓԱՐԸ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԵՐԷՆ

ԼԸ.

Ծօռ գալ նախ հարցուցանել զանոնք թէ ինչո՞ւ համար կը հագնին զանոնք։ Ասոնք ալ պատասխանեցին թէ ասոնք ամենէն գեղեցիկ զարդերն են որ կրնան ունենալ, ինչո՞ւ որ ասոնց ետեւէն կ՚երթան ամէն տեսակ գազաններ, որոնք կը սպանուին ասոնց համար։ Ասոնք ալ կը հագնին զանոնք, որպէսզի ուրիշներ նախանձին իրենց վրայ